



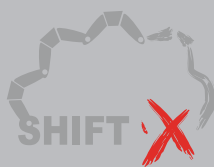
# Europejska Strategia Promocji Dziedzictwa Przemysłowego

Sugestie dotyczące dalszego opracowania i wdrażania Rezolucji 1924 (2013) „Przemysłowe dziedzictwo Europy” przyjętej przez Stały Komitet Rady Europy działający w imieniu Zgromadzenia, dnia 8 marca 2013 roku

Dokument opracowano w partnerstwie w ramach realizacji Projektu SHIFT-X przy wsparciu sieci europejskich i interesariuszy

Dokument przyjęto w Genk (Belgia) w październiku 2014 roku

- wersja polska -



EUROPEAN UNION  
EUROPEAN REGIONAL  
DEVELOPMENT FUND

## **Niniejszy dokument jest adresowany do:**

### **Europejskich organizacji rządowych i instytucji Unii Europejskiej**

Parlamentu Europejskiego

Komisji Europejskiej (Dyrekcji Generalnych ds. Edukacji i Kultury, Polityki Regionalnej, Przedsiębiorstw i Przemysłu)

Rady Europy (Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy)

### **Europejskich sieci / instytucji**

Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego (ERIH)

Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Dziedzictwa Przemysłowego i Technicznego (E-FAITH)

Europa Nostra (EN)

Cultural Action Europe (CAE)

Komitetu Regionów (CoR)

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (EESC)

### **Krajowych i regionalnych organów władz rządowych**

Władz krajowych i regionalnych

Ministerstw (do spraw gospodarki, ruchu drogowego, nauki i sztuki,

zagospodarowania przestrzennego, ochrony zabytków)

### **Krajowych i regionalnych organizacji pozarządowych**

Organizacji związanych z tematem dziedzictwa przemysłowego

(TICCIH; ICOMOS, UNESCO, BBSR, DNK, Kultusministerkonferenz)



# Europejska Strategia Promocji Dziedzictwa Przemysłowego

Sugestie dotyczące dalszego opracowania i wdrażania Rezolucji 1924 (2013) „Przemysłowe dziedzictwo Europy” przyjętej przez Stały Komitet Rady Europy działający w imieniu Zgromadzenia, dnia 8 marca 2013 roku

Dokument opracowano w partnerstwie w ramach realizacji Projektu SHIFT-X przy wsparciu sieci europejskich i interesariuszy

Dokument przyjęto w Genk (Belgia) w październiku 2014 roku

- wersja polska -



EUROPEAN UNION  
EUROPEAN REGIONAL  
DEVELOPMENT FUND

# Europejska Strategia Promocji Dziedzictwa Przemysłowego



## Kontekst

### Europa – kontynent dziedzictwa przemysłowego

Europa to kolebka globalnego uprzemysłowienia. Również w dzisiejszych czasach przemysł jest kluczową siłą napędową europejskiej gospodarki. W następstwie ostatniego kryzysu finansowego produkcję przemysłową ponownie uznano za ostoję realnej wartości gwarantującej dochody i miejsca pracy (EU Competitiveness Report [Sprawozdanie o konkurencyjności europejskiej], 2013<sup>1</sup>).

Przemysłowe miasta i regiony Starego Kontynentu w znacznym stopniu przyczyniły się do panującego na nim dobrobytu, stanowiąc szkielet rozwoju gospodarczego oraz główne źródło innowacji. Choć w niektórych z nich wciąż odbywa się produkcja przemysłowa, inne straciły w minionym wieku na znaczeniu z powodu globalizacji, przejścia od socjalizmu do gospodarki rynkowej oraz innych zmieniających się warunków ramowych.

Ze względu na wieloletnią historię przemysłu oraz odnotowane z biegiem czasu zmiany modeli produkcji, Europa jest dziś kontynentem o największym materialnym i niematerialnym dziedzictwie przemysłowym na świecie.

Dziedzictwo to stanowi ponadto temat prawdziwie europejski – choć doświadczenia poszczególnych państw mogą się różnić, przemysłowa przeszłość stanowi jeden z głównych wspólnych korzeni krajów położonych na Starym Kontynencie. Już pierwsze kroki w kierunku zjednoczonej dziś Europy były oparte na przemyśle – utworzenie w 1951 r. Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS) świadczy o tym, że sama Unia Europejska stanowi element dziedzictwa przemysłowego.

## Wspólna definicja

W rozumieniu podmiotów wspierających projekt, na dziedzictwo przemysłowe składają się miejsca, struktury, kompleksy, obszary i krajobrazy, a także związane z nimi maszyny, przedmioty i dokumenty potwierdzające minione lub zachodzące przemysłowe procesy produkcji, wydobywania surowców i ich przetwarzania w towary, jak również wykorzystywana w tym celu infrastruktura energetyczna i transportowa.

Mowa tu zarówno o dobrach materialnych – nieruchomościach i ruchomościach – jak i o aspektach niematerialnych, takich jak wiedza techniczna, organizacja pracy i personelu oraz złożona spuścizna społeczna i kulturowa, która ukształtowała życie społeczności, a także doprowadziła do zmian w organizacji całych społeczeństw i świata.<sup>2</sup>

Należy chronić cenne elementy tego dziedzictwa. Jest to cel, który można osiągnąć dzięki rozważnemu ponownemu wykorzystaniu.

## Główne wyzwania

Obiekty dziedzictwa przemysłowego są regularnie poddawane silnej presji wynikającej z rozwoju gospodarczego lub ekologicznego. Jak ukazują podobne doświadczenia, wartość miejsc istotnych z kulturalnego punktu widzenia oraz industrialnych krajobrazów często zostaje dostrzeżona z opóźnieniem. W wielu przypadkach relikty te są szybko usuwane jako symbole nie lubianej przeszłości lub popadają w ruinę. Tymczasem konserwacja i ponowne wykorzystanie elementów dziedzictwa przemysłowego może stanowić część zrównoważonego i aktualnego rozwoju miasta, prowadząc do powstania wspaniałych miejsc do życia i pracy.

W niektórych regionach związana z industrializacją kultura przetrwała mimo utraty przez gałęzie przemysłu wiodącej pozycji w gospodarce, co częściowo ogranicza alternatywne ścieżki rozwoju. Zewnętrzne postrzeganie regionów z przeszłością przemysłową wciąż jest głównie negatywne. Powszechnie uważa się je za brudne, nieatrakcyjne i dotknięte kryzysem gospodarczym. Mają one jednak duży potencjał w zakresie kwestii związanych z dziedzictwem, w oparciu o które można wykreować ich pozytywny i unikatowy wizerunek oraz doprowadzić do uzyskania korzyści ekonomicznych.

## Zagadnienie o europejskim znaczeniu

My, podmioty wspierające przedmiotową ideę, uważamy, że przywiązanie właściwej wagi do dziedzictwa przemysłowego jest niezwykle istotne z punktu widzenia obecnej i przyszłej spójności społecznej, jak również rozwoju gospodarczego w Europie. Umożliwi to:

- ✗ zrozumienie przemysłowych i historycznych podstaw dzisiejszego życia;
- ✗ zachowanie dowodów na istnienie dawnych systemów produkcji, a przy tym również warunków pracy oraz społecznego wpływu wspomnianych kwestii;
- ✗ rozwój europejskiej gospodarki przebiegający w sposób zrównoważony i oparty na wewnętrznych podstawach;
- ✗ rewitalizację przestrzeni miejskiej polegającą na opracowywaniu nowych i kreatywnych sposobów wykorzystania struktur i obiektów dziedzictwa przemysłowego oraz nieużytków poprzemysłowych;
- ✗ uczynienie tych ważnych dóbr kultury dostępnymi dla obywateli.

Z radością stwierdzamy, że społeczna waga dziedzictwa przemysłowego cieszy się coraz większym zainteresowaniem europejskich organów politycznych i administracyjnych. Najnowsze przejawy wzrastającej świadomości w przedmiotowym zakresie to:

- ✗ Rezolucja 1924 (2013) w sprawie przemysłowego dziedzictwa Europy przyjęta przez Radę Europy;
- ✗ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Ku zintegrowanemu podejściu do dziedzictwa kulturowego w Europie, Bruksela, 22.7.2014 r. COM(2014) 477
- ✗ przedstawiane przez Komisję Europejską, Dyрекcję Generalną ds. Przedsiębiorstw i Przemysłu, szczegółowe zaproszenia do składania wniosków dotyczących projektów współpracy na rzecz turystyki międzynarodowej opartej na europejskim dziedzictwie kulturowym i przemysłowym (69/G/ENT/PPA/13/411);
- ✗ jak również liczne współfinansowane przez Unię projekty związane z przedmiotowym tematem (ERIH, ReSource, SHIFT-X, Second Chance itp.).

## Sugestie



### Troska o przemysłowe korzenie Europy

My, podmioty wspierające projekt, uważamy dziedzictwo przemysłowe za kluczowy element zrównoważonego rozwoju terytorialnego i społeczno-gospodarczego.

Zwracamy się do wszystkich właściwych **krajowych i europejskich organów rządowych** o włączenie wyżej wspomnianego tematu w sposób widoczny i na stałe do ich programów. Prosimy o polityczną i administracyjną wolę **ochrony, utrzymania, promowania, rozwijania i ponownego wykorzystania europejskiego dziedzictwa przemysłowego** we wszystkich jego wymiarach. Finalnie powinno ono znaleźć odzwierciedlenie w **specjalnych unijnych i krajowych programach finansowania** na rzecz dziedzictwa przemysłowego lub ewentualnie w wyraźnym włączeniu przedmiotowego tematu w ramy innych programów, takich jak INTERREG, Horyzont 2020, Kreatywna Europa czy programów krajowych.

My, wspierający tę ideę interesariusze, pragniemy podkreślić naszą **determinację ukierunkowaną na współpracę między sobą oraz z krajowymi i unijnymi organami administracyjnymi** w zakresie dziedzictwa przemysłowego. W związku z powyższym niniejszy dokument pełni funkcję dokumentu programowego, jak również protokołu ustaleń dotyczących wzmożonej współpracy.

Dokument strategiczny został oparty na następujących europejskich i światowych rezolucjach dotyczących dziedzictwa oraz dziedzictwa przemysłowego:

- ✗ Karta Wenecka (1964)<sup>3</sup>
- ✗ Karta Tagilska (TICCIH 2003)<sup>4</sup>
- ✗ Zasady Dublińskie (TICCIH a ICOMOS 2011)<sup>5</sup>
- ✗ Deklaracja z Greenwich (Komitet Dziedzictwa Przemysłowego i Inżynieryjnego Europa Nostra [Europa Nostra Industrial and Engineering Heritage Committee, IEHC] 2011)<sup>6</sup>
- ✗ Rekomendacja UNESCO w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego (2011)<sup>7</sup>
- ✗ Rezolucja 1924 (2013) w sprawie przemysłowego dziedzictwa Europy przyjęta przez Radę Europy<sup>8</sup>

Mimo istnienia powyższych regulacji, Europa do tej pory nie wypracowała wspólnego podejścia do promowania dziedzictwa przemysłowego. Niniejszy dokument strategiczny prezentuje przedstawione poniżej sugestie dotyczące sposobów na uzupełnienie istniejącej luki w zakresie europejskiego dziedzictwa przemysłowego. Opracowano je w ramach projektu Europejskiej Współpracy Terytorialnej SHIFT-X (Program dla Europy Środkowej, 2012-14). Uzgodniony dokument upubliczniono w Genk (Belgia) 15. 10. 2014 roku.

## Temat 1: Współpraca podmiotów związanych z dziedzictwem przemysłowym

Intensywność poziomej i pionowej współpracy między podmiotami związanymi z dziedzictwem przemysłowym jest zróżnicowana w całej Europie na wszystkich poziomach terytorialnych (regionalnym, krajowym i ogólnoeuropejskim). Interakcja między interesariuszami sprzyja dostrzeganiu kulturowej, społecznej i gospodarczej wartości dziedzictwa przemysłowego oraz wykorzystaniu jego potencjału. Przyczynia się to do większej efektywności projektów dotyczących przedmiotowej kwestii, sprzyja wykorzystywaniu nauki płynącej z doświadczeń zdobytych przy okazji realizacji powiązanych inicjatyw oraz pozwala na korzystanie z synergii. Współpraca umożliwia interesariuszom przemawianie jednym głosem w imieniu dziedzictwa przemysłowego.

W celu promowania współdziałania między zaangażowanymi interesariuszami na wszystkich poziomach terytorialnych, potrzebne są następujące działania:

- ✗ powołanie organów ds. mediacji i koordynacji zatwierdzonych przez NGO, samorządy, organy administracyjne, instytucje naukowe itp.;
- ✗ wspieranie wymiany rozwiązań opartych na najlepszych praktykach z zakresu zarządzania, konserwacji, ponownego wykorzystania oraz modeli finansowania w celu powołania grup eksperckich i lobbystów (wolontariuszy, menedżerów, polityków) oraz sieci nauczania rozpiętych między obiektami;
- ✗ ustanawianie nowych lub współpraca z istniejącymi trustami i fundacjami działającymi w obszarze dziedzictwa przemysłowego.
- ✗ promowanie i odwzorowywanie oddolnych praktyk, przy uwzględnieniu roli odgrywanej przez społeczeństwo oraz przypisywanie nowych wartości i znaczenia dziedzictwu przemysłowemu jako konstruktowi społecznemu;
- ✗ opracowanie Europejskiej Deklaracji Dziedzictwa Przemysłowego przy wsparciu wszystkich europejskich interesariuszy.

### ► Cel 1: Lepsza koordynacja i współpraca między regionalnymi, krajowymi i europejskimi podmiotami związanymi z dziedzictwem przemysłowym

## Temat 2: Zachowanie i wykorzystanie dziedzictwa przemysłowego

Materialne i niematerialne dziedzictwo przemysłowe zasługuje na ochronę ze względu na swą głęboką wartość. Tymczasem w wielu przypadkach jest ono zagrożone. Przez wiele lat było ono negatywnie postrzegane, a stare regiony przemysłowe odnotowywały strukturalne problemy gospodarcze. Ponowne zrównoważone wykorzystanie to preferowany sposób zachowania dziedzictwa przemysłowego.

Przed wyżej wspomnianymi regionami rozpościerają się unikalne szanse na rozwój gospodarczy oparty na ich przemysłowym dziedzictwie: dostępnej przestrzeni, infrastrukturze i architektonicznej wartości obiektów, jak również wyjątkowych umiejętnościach, tradycjach i kulturze mieszkańców. Dziedzictwo przemysłowe może jednak posłużyć nie tylko do osiągnięcia rozwoju gospodarczego, ale również do celów turystycznych, związanych z kulturą i muzealnictwem. Obiekty przemysłowe można przekształcić w wyjątkowe przestrzenie mieszkalne lub przeznaczone do pracy w ramach przemysłu



kreatywnego, biorąc pod uwagę jego związek ze staro-przemysłowym stylem. Niejednokrotnie obiekty dziedzictwa przemysłowego nie wymagają wsparcia w formie dotacji publicznej, jeżeli wykorzystuje się je, mając na uwadze ich cechy szczególne.

Chcąc promować ochronę dziedzictwa przemysłowego, zwracamy się do krajowych i unijnych organów administracyjnych, aby następujące inicjatywy otrzymały wsparcie:

- ✗ zwiększanie świadomości dotyczącej określonych wyzwań związanych z ochroną dziedzictwa przemysłowego;
- ✗ jasne zdefiniowanie elementów dziedzictwa przemysłowego, które warto objąć ochroną, przed rozpoczęciem administracyjnego procesu ochrony, aby zagwarantować możliwość ich ponownego wykorzystania;
- ✗ finansowanie podstawowych działań związanych z utrzymaniem obiektu ze środków publicznych;
- ✗ inwentaryzacja dziedzictwa przemysłowego w państwach europejskich oraz stworzenie publicznie dostępnej platformy łączącej krajowe inwentarze;
- ✗ współpraca z interesariuszami zajmującymi się działalnością kulturalną i proekologiczną mająca na celu zaangażowanie w sprawy dziedzictwa przemysłowego nowych partnerów z ich własnymi metodami lobbowania.

#### ► Cel 2.1: Zachowanie dziedzictwa przemysłowego

Chcąc promować wykorzystanie dziedzictwa przemysłowego, zwracamy się do krajowych i unijnych organów administracyjnych, aby następujące inicjatywy otrzymały wsparcie:

- ✗ oddolne koncepcje utrzymania i ponownego wykorzystania poprzez początkowe dofinansowanie, wspomaganie działań marketingowych obiektów itp.;
- ✗ wyraźne ujęcie dziedzictwa przemysłowego w krajowych i regionalnych planach rozwoju, jak również aktywność obywatelska mająca na celu zapewnienie skoordynowanych działań sprzyjających zrównoważonemu ponownemu wykorzystaniu;
- ✗ promowanie właściwych systemów finansowania projektów ponownego wykorzystania dziedzictwa przemysłowego, np. partnerstwa publiczno-prywatnego, finansowania społecznościowego, funduszy odnawialnych, systemów gwarancji publicznych, systemów ulg podatkowych itp.;
- ✗ stosowanie zintegrowanego podejścia łączącego w sobie różne opcje ponownego wykorzystania w ramach jednego obiektu;
- ✗ finansowanie badań dotyczących przedmiotowej kwestii oraz tworzenie centrów kompetencji na potrzeby ekonomicznej oceny projektów dotyczących dziedzictwa przemysłowego;
- ✗ zachęcanie architektów i szkół projektowania do szkoleń z zakresu ponownego wykorzystania i renowacji.

#### ► Cel 2.2: Wykorzystanie dziedzictwa przemysłowego



## Temat 3: Tworzenie wizerunku „Dziedzictwa Przemysłowego”

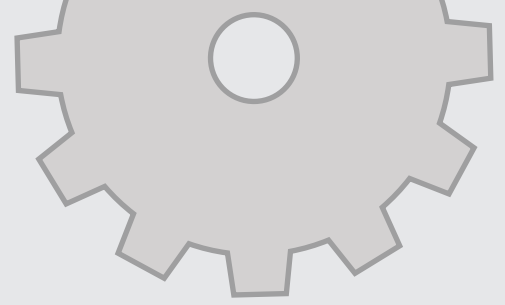
Miejsca o przemysłowej przeszłości często wciąż przywołują negatywne konotacje, są kojarzone z kurzem, brudem i upadkiem. Tymczasem wykorzystanie dziedzictwa przemysłowego do promowania korzystnego wizerunku regionu o unikalnych walorach wiąże się z dużym potencjałem – można odwołać się np. do pionierskiego ducha, tradycji i zdolności do tworzenia innowacji.

Dotychczas w niewielkim stopniu korzystano z powyższych możliwości. Niemniej pojawiły się pierwsze obiecujące projekty, głównie na szczeblu europejskim: część Europejskich Stolic Kultury koncentrowała się na dziedzictwie przemysłowym (np. Glasgow w 1990 roku, Lille w 2004 roku, Liverpool w 2008 roku i Essen w 2010 roku), utworzona została platforma „Europejski Szlak Dziedzictwa Przemysłowego”, inicjatywa „Europejski Rok Dziedzictwa Przemysłowego” stowarzyszenia E-Faith, Nagroda UE w dziedzinie Dziedzictwa Kulturowego / Europa Nostra za renowację struktur i obiektów dziedzictwa przemysłowego.

Aby wspierać kreowanie pozytywnego wizerunku, proponujemy następujące działania:

- ✗ włączanie dziedzictwa przemysłowego do tematów poruszanych w ramach ogólnej edukacji w celu zwiększania świadomości;
- ✗ organizowanie wspólnych działań promujących europejskie dziedzictwo przemysłowe poprzez konkursy, kampanie, festiwale, Europejskie Dni Dziedzictwa Przemysłowego;
- ✗ ustanowienie europejskich i krajowych nagród za wyjątkowe inicjatywy dotyczące dziedzictwa przemysłowego;
- ✗ wdrażanie europejskich i krajowych strategii i kampanii promujących dziedzictwo przemysłowe;
- ✗ organizowanie wystaw dotyczących przedmiotowych kwestii na poziomie krajowym i regionalnym;
- ✗ wspieranie sztuki, kultury i turystyki jako skutecznych sposobów zwracania uwagi na zapomniane obiekty przemysłowe;
- ✗ wzmocnienie związku między instytucjami dziedzictwa przemysłowego oraz aktywnego przemysłu rozumianymi jako „żywe dziedzictwo przemysłowe”.

### ► Cel 3: Zwiększanie świadomości w zakresie dziedzictwa przemysłowego



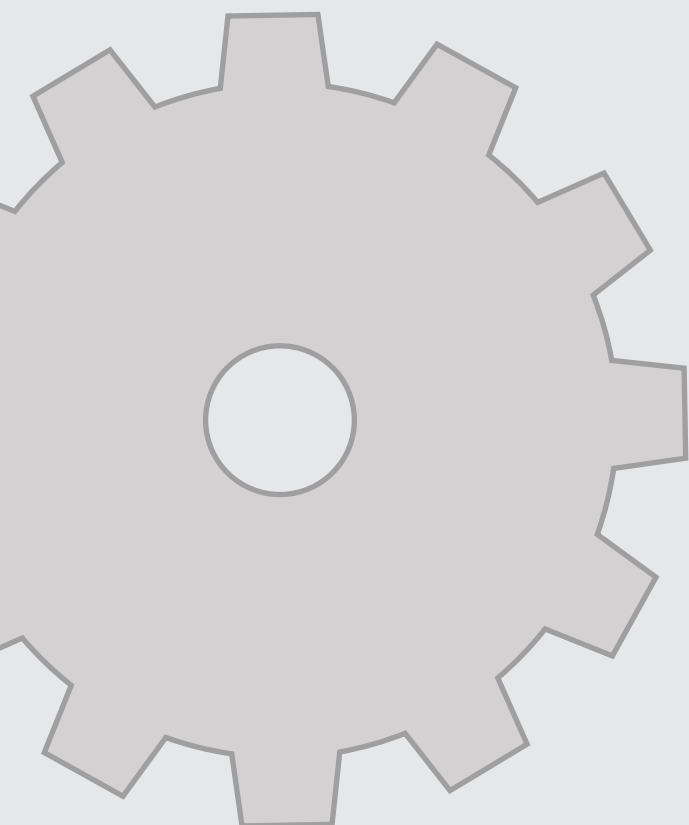
## Podsumowanie

My – organizacje, regiony i podmioty wspierające – oczekujemy, że po podjęciu powyższych działań nastąpi istotna zmiana podejścia ku dogłębnemu i właściwemu uznaniu kulturowego znaczenia oraz ekonomicznego potencjału europejskiego dziedzictwa przemysłowego.

**Każdy może poprzeć naszą inicjatywę, szczegóły są dostępne na stronie projektu: [www.shiftx.eu](http://www.shiftx.eu).**

## Referencje

- 1 [http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/competitiveness-analysis/european-competitiveness-report/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/competitiveness-analysis/european-competitiveness-report/index_en.htm)
- 2 Wspólne zasady ICOMOS - TICCIH dotyczące ochrony obiektów, struktur, obszaru i krajobrazów dziedzictwa przemysłowego. Zasady Dublińskie. Przyjęte przez 17 Walne Zgromadzenie ICOMOS dnia 28 listopada 2011 roku.
- 3 Karta Wenecka: Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych. Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ICOMOS), Drugi Międzynarodowy Kongres Architektów i Techników Zabytków. [http://www.international.icomos.org/charters/venice\\_e.pdf](http://www.international.icomos.org/charters/venice_e.pdf)
- 4 Karta Tagilska. <http://ticcih.org/wp-content/uploads/2013/04/NTagilCharter.pdf>
- 5 Wspólne zasady ICOMOS - TICCIH dotyczące ochrony obiektów, struktur, obszaru i krajobrazów dziedzictwa przemysłowego. Zasady Dublińskie. Przyjęte przez 17 Walne Zgromadzenie ICOMOS dnia 28 listopada 2011 roku. Zasady Dublińskie (TICCIH and ICOMOS 2011) [http://ticcih.org/wp-content/uploads/2013/10/GA2011\\_ICOMOS\\_TICCIH\\_joint\\_principles\\_EN\\_FR\\_final\\_20120110.pdf](http://ticcih.org/wp-content/uploads/2013/10/GA2011_ICOMOS_TICCIH_joint_principles_EN_FR_final_20120110.pdf)
- 6 Komitet Dziedzictwa Przemysłowego i Inżynierskiego (Industrial and Engineering Heritage Committee, IEHC): Deklaracja z Greenwich. <http://www.europanostra.org/UPLOADS/FILS/05-09-Industrial-and-Engineering-Heritage-Committee.pdf>
- 7 Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury: Rekomendacja w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego wraz z definicjami. [http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL\\_ID=48857%26URL\\_DO=DO\\_TOPIC%26URL\\_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=48857%26URL_DO=DO_TOPIC%26URL_SECTION=201.html)
- 8 Zgromadzenie Parlamentarne: Dziedzictwo przemysłowe w Europie. <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19512&lang=EN>



## Niniejszy dokument wspierają:

### Przedstawiciele władz organów europejskich i krajowych (status 1/10/14)

Członek Rady Europy, Rapporteur przy Rezolucji 1924 (2013)  
"Dziedzictwo przemysłowe w Europie"  
Członek Parlamentu Europejskiego (EPP)  
Członek Parlamentu Europejskiego (SPÓ)  
Członek Parlamentu Krajowego (Die Linke)  
Członek Parlamentu Krajowego (CDU)  
Członek Parlamentu Krajowego (CDU)  
Członek Parlamentu Krajowego (SPÓ)  
Członek Parlamentu Krajowego (FPÖ)  
Członek Parlamentu Krajowego (ČSSD)  
Członek Parlamentu Krajowego (STAN)  
Członek Parlamentu Krajowego (ČSSD)

<b>Ismeta Dervoz</b>	Europa
<b>Dr Peter Jahr</b>	Europa
<b>Jörg Leichfried</b>	Europa
<b>Jörn Wunderlich</b>	Niemcy
<b>Marco Wanderwitz</b>	Niemcy
<b>Carsten Körber</b>	Niemcy
<b>Andrea Gessl-Ranftl</b>	Austria
<b>Gerd Krusche</b>	Austria
<b>Zdeněk Berka</b>	Czechy
<b>Jan Horník</b>	Czechy
<b>Miroslav Nenutil</b>	Czechy

### Przedstawiciele sieci i instytucji na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym (status 1/10/14)

#### Instytucja

**Trans European Halls**  
www.teh.net

**Stowarzyszenie Europejskich Regionów górniczych (EURACOM)**  
www.acomfrance.org/europe-international/euracom

**Stowarzyszenie Szlaku Żelaza w Europie Środkowej**  
www.members.aon.at/irontrail

**Instytut Nowej Kultury Industrialnej INIK**  
www.inik.eu

**Międzynarodowy Komitet Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego - Niemcy (TICCIH)**  
www.ticcih.org

**Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków (ICOMOS) Niemcy**  
www.icomos.de

**Towarzystwo Georgiusa Agricoli na rzecz Historii Technologii i Kultury Industrialnej**  
www.georg-agricola-gesellschaft.de

**Ministerstwo Kultury i Nauki, Biuro Koordynacji Kultury Industrialnej w Saksonii**  
www.industriekultur-in-sachsen.de

**Krajowe Biuro Ochrony Zabytków w Berlinie**  
www.stadtentwicklung.berlin.de/denkmal/landesdenkmalamt

**Szlak Kultury Industrialnej w Łużycach**  
www.energie-route-lausitz.de

**Region Rudawy**  
www.montanregion-erzgebirge.de

**Stowarzyszenie Muzeów Industrialnych w Saksonii**  
www.saechsisches-industriemuseum.com

**IBA – Międzynarodowa Wystawa Budowlana Lausitzer Seenland e.V.**  
www.iba-see2010.de

**Ministerstwo Spraw Zagranicznych w Austrii**  
www.bmeia.gv.at/en

**Stryjskie Stowarzyszenie Przemysłowców**  
www.iv-steiermark.at

**Regionalne Planowanie i Rozwój, Stryia**  
www.landentwicklung-steiermark.at

**Kempen and Maasland**  
www.rlkm.be

**Centrum Eksperckie ds. Dziedzictwa Technicznego, Naukowego i Przemysłowego**  
www.etwie.be

**Agencja ds. Dziedzictwa we Flandrii**  
www.onroerenderfgoed.be

**HERITA – Sieć Dziedzictwa**  
www.herita.be

**Regionalne Centrum Dziedzictwa Kulturowego**  
www.pcce.be

**Dziedzictwo górnicze w Genku**  
www.erfgoedcelmijnnerfgoed.be

**Stowarzyszenie Archeologii Industrialnej**  
www.industrial-archaeology.org

**Politechnika Wrocławska, Katedra Historii Architektury, Sztuki i Techniki  
Członek Zarządu TICCIH w Polsce**  
www.portal.pwr.wroc.pl, www.ticcih.org

**Stowarzyszenie Dwie Wieże**  
Dwie Wieże

**Kongres Ochrony Zabytków**  
www.facebook.com/KOZ14

**Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie**  
www.wkz.lublin.pl

**Małopolski Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie**  
www.wuoz.malopolska.pl

**Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków Delegatura Bydgoszcz**  
www.torun.wkz.gov.pl/index.php?dzial=1,7

**Narodowy Instytut Dziedzictwa o / Toruń**  
www.nid.pl/pl/Regiony/Kujawsko\_pomorskie

**Zakład Konserwacji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu**  
www.zkirs.n.umk.pl

**Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze**  
www.kopalniaguido.pl

**Fundacja Otwartego Muzeum Techniki**  
www.fomt.pl

**Narodowy Instytut Dziedzictwa**  
www.nid.pl/pl

**Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury**  
www.wok.bydgoszcz.com

**Czeska Izba Inżynierów i Techników Budownictwa  
Czeskie Stowarzyszenie Inżynierów Budownictwa**  
www.ckait.cz, www.cssi-cr.cz

#### Reprezentant:

Brigitta Persson (Sekretarz Generalny)	Europa
Patrice Delattre (Koordynator)	Europa
Prof. dr Gerhard Sperl (Prezes)	Europa
Dr Lars Scharnholz (CEO)	Niemcy / Polska
Norbert Tempel (przedstawiciel krajowy, rzecznik)	Niemcy
Prof. dr Jörg Haspel (Prezes)	Niemcy
Prof. dr Helmut Albrecht (Przewodniczący)	Niemcy
Dr Dirk Schaal (Koordynator Sieci)	Niemcy
Prof. dr Jörg Haspel (Dyrektor)	Niemcy
Antje Bosholt (Koordynator)	Niemcy
Matthias Lißke (CEO)	Niemcy
Andrea Riedel (Dyrektor)	Niemcy
Prof. dr Rolf Kuhn (Przewodniczący)	Niemcy
Dr Clemens Koya (Ambasador Republiki Austrii)	Austria
Mag. Jochen Pildner-Steinburg (Prezes)	Austria
Mag. Sandra Höbel (Manager)	Austria
Johann Van Den Bosch (Manager)	Belgia
Prof. dr Peter Scholliers (Prezes)	Belgia
Sonja Vanblaere (Administrator-General)	Belgia
Mevr. Kristl Strubbe (Dyrektor)	Belgia
Renata Camps (County Clerk)	Belgia
Igor Philtjens (Commissioner)	Belgia
Patrick Witters (Przewodniczący)	Belgia
Keith Falconer (Przewodniczący)	Wielka Brytania
Dr inż. arch. Piotr Gerber (TICCIH Polska)	Polska
Dawid Politał (Prezes)	Polska
Joanna Budny (Koordynator)	Polska
Dr inż. arch. Halina Landecka (Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków)	Polska
Mgr inż. arch. Jan Janczykowski (Wojewódzki Konserwator Zabytków)	Polska
mgr Iwona Brzozowska (Kierownik)	Polska
Robert Kola (Członek TICCIH)	Polska
Prof. dr hab. Dariusz Markowski (Kierownik, konserwator dzieł sztuki)	Polska
Barthomiej Szewczyk (Dyrektor)	Polska
Dr hab. Stanisław Januszewski (Prezes Zarządu)	Polska
Dr hab. inż. arch. Małgorzata Rozbicka (Dyrektor, Profesor Politechniki Warszawskiej)	Polska
Maciej Puł (Dyrektor)	Polska
Svatopluk Zidek (Prezes)	Czechy

Projekt SHIFT-X jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu dla Europy Środkowej.

Niniejsza publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autora i władze Programu nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

**Partner wiodący projektu SHIFT-X**

Powiat Zwickau, Dez. IV  
Pf 100176, 08067 Zwickau, Niemcy  
e-mail: [shift-x@landkreis-zwickau.de](mailto:shift-x@landkreis-zwickau.de)  
tel.: +49 (0) 375 4402 25114

**Opracowanie merytoryczne:**

Bergakademie Freiberg, IWTG, SHIFT-X  
Silbermannstr. 2  
09599 Freiberg, Niemcy  
e-mail: [sekretariat@iwtg.tu-freiberg.de](mailto:sekretariat@iwtg.tu-freiberg.de)  
tel.: +49 (0) 3731 393406

